

Nr 562

Av fru **Mogård**, om likvärdig standard i grundskolorna.

Den obligatoriska skolan har med grundskolereformen tilldelats uppgiften att i högre grad än tidigare se till den enskilde elevens allsidiga utveckling och fostran, att stärka demokratin och främja en ökad jämlikhet. Organisationen av skolan har som följd härav ansetts böra utformas så, att eleverna hålls samlade i så långt möjligt oförändrade klasser. En viss differentiering har bibehållits genom olika tillvalsalternativ, alternativkurser och linjedelad nionde årskurs. Med beslutet höstriksdagen 1968 om en revidering av grundskolans läroplan kommer differentieringen i hög grad att minska och grundskolan att bli en i allt väsentligt sammanhållen skola.

Den betydelsefulla uppgiften att meddela kunskap kan skolan självfallet därför icke eftersätta. I den sammanhållna skolan med föga enhetlighet i elevunderlaget är effektiviteten i detta hänseende dock i stor utsträckning beroende av möjligheterna att individualisera undervisningen. Av avgörande betydelse för en individualiserad undervisning och för möjligheterna att upprätthålla en hög standard är tillgången på läromedel, vari innefattas tekniska hjälpmedel såsom bandspelare, projektorer och inlärningsstudior, studieplaner, böcker och annat inlärningsmaterial. Insatserna för pedagogiskt forsknings- och utvecklingsarbete kan icke anses ha varit tillräckliga för att möta de omfattande behov som den snabba omformningen av den obligatoriska skolan aktualiserat, men betänkligare är att spridningen av de läromedel som står till buds är långtifrån tillfredsställande. Skolöverstyrelsen torde vara medveten om detta förhållande, då den i Förslag till Kungl. Maj:t angående översyn av läroplan för grundskolan framhåller (s. 6): »— — — många av de förändringar som nu önskas eller föreslås på grundskolans område berör svårbedömbara kvalitetsfaktorer både när det gäller förutsättningar och konsekvenser. Så är exempelvis de personella och materiella förutsättningarna för pedagogiska reformer fortfarande rätt skiftande i olika skolor.»

Statsbidrag till driften av grundskolor utgår i form av allmänt driftbidrag till kommunernas kostnader beräknat på årslönebeloppen för tjänster som inrättats i föreskriven ordning. Denna konstruktion, som för övrigt förorsakar kommunerna stor tidsåtgång för beräkningen, tolkas allmänt som bidrag till lärarlönerna. Statsbidrag till lärares löner infördes i samband med 1842 års folkskolestadga. I Kongl. Maj:ts nådiga proposition nr 7 till 1840/41 års riksdag, rörande allmänna Stadganden och Anslag af allmänna medel till Folk-undervisningens befrämjande anføres bl. a. följande:

Rikets Ständer hafva, uti deras vid förra Riksdagen aflåtna underdåniga Skrifvelse, förklarar det böra gälla som grundsatts, att hvarje församling skall underhålla sin skola och sjelf aflöna lärare. Kongl. Maj:t erkänner väl grundsattens allmänna giltighet, men tror den likväl kunna och böra medgifva undantag. Oförmögenheten hos församlingarna att ensamme bekosta lärarnes aflöning, har af de flesta Dom-Capitlen blifvit uppgifven såsom förnämsta hindret emot skolors inrättande. Kongl. Maj:t tror äfven, att i många församlingar, synerligast i de mindre och glest bebodda, och der kyrkornas medel icke lemna någon tillgång att för folk-skolan använda, skall lärarnes förseende med behöflig lön falla sig nog tungt och öfverstiga mången församlings egen förmåga. Der sådana förhållanden inträffa och behörigen styrkas, är det Statens pligt att medlande träda emellan och med något allmänt bidrag understödja församlingens egna bemödanden. Då dessa bidrag begränsas inom en mindre summa, så kvarstår i alla fall församlingarnas skyldighet att fylla bristen i lärarnes lönevillkor. Utan ett sådant medgifvande å Rikets Ständers sida, blir det svårt och betänkligt att som ovilkorlig skyldighet ålägga samtliga församlingar i Riket, att fullt ändamålsenligt ordna sitt skol-väsende och med nödig lön förse lärarne.

Syftet var sålunda att garantera en jämn standard för skolorna över hela landet. Denna motivering torde ännu böra gälla.

Det ankommer på kommunerna att utrusta sina nyare och äldre skolor med moderna och ändamålsenliga hjälpmedel. På 1840-talet kunde läraren sägas vara den enda faktor som konstituerade en bra eller dålig skola. I dag är kvaliteten på undervisningen icke endast beroende av läraren utan även i betydande grad av skolornas utrustning av läromedel.

Kraven på att alla skolor i landet skall i möjligaste mån upprätthålla en likvärdig standard och sålunda erbjuda eleverna lika möjligheter är oefftergivliga. Även om en betydligt ökad information till de förtroendevalda kan öka insiktterna i nödvändigheten av olika läromedel, torde orsakerna till den påtagliga skillnaden i utrustningsstandard mellan olika kommuners skolor och mellan skolor inom en kommun väsentligen vara av ekonomisk art, då många åtaganden av kommunerna anses böra prioriteras före snabbt föränderliga läromedel.

Statsbidragsgivningen till grundskolor är enligt vad jag erfarit föremål för översyn. Det är enligt min mening nödvändigt att ovan andragna synpunkter därvid beaktas och att statsbidragen till grundskolor omfördelas eller utökas. Om så icke anses böra ske, torde under alla förhållanden direktiv böra utfärdas beträffande den grundläggande utrustningsstandard som grundskolorna bör upprätthålla.

Med stöd av vad ovan anförts hemställes,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsamt utredning samt förslag till åtgärder för att tillgodose kravet på likvärdig standard i rikets grundskolor.

Stockholm den 28 januari 1969

Britt Mogård (m)